

В. О. Матвійчукаспірант кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ
ORCID ID: 0009-0008-1127-947X

ГЕНЕЗА ІНСТИТУТУ ДІЗНАННЯ В УКРАЇНІ

У статті наголошено, що на сучасному етапі значно підвищилися вимоги до якості розслідування кримінальних правопорушень органами досудового розслідування. Розвиток інституту дізнання відбувався у національному законодавстві поступово, а у різні історичні періоди розвитку законодавства інститут дізнання означав різноманітну за своєю сутністю діяльність – від встановлення ознак правопорушення до форми розслідування. Автором виокремлені такі періоди розвитку інституту дізнання у кримінальному процесі України, зокрема: звичаєвий – рецепція римського та церковного права на території Київської Русі, утвердження правоохоронних органів і спрощеного правосуддя (XI ст. – II пол. XV ст.); козацький – розвиток спрощеного провадження у рамках розшукової форми кримінального судочинства (польське, литовське, російське законодавство) (1529 р. – II пол. XVII ст.); імперський – нормативно-правове закріплення підрозділів дізнавачів та їх кримінальні процесуальні задачі й функції (1864–1917 рр.); радянський – ліквідація інституту дізнання як незалежної форми досудового слідства (1917–1960 рр.); перехідний (1960–2012 рр.) – відновлення інституту дізнавачів у кримінально-процесуальному законодавстві, його нормативно-правова регламентація; наділення самостійними процесуальними функціями та повноваженнями; сучасний (2012 р. – по т.ч.) – трансформація форм досудового розслідування, запровадження інституту дізнання у кримінальному процесі шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (2018 р). Тому, в умовах сьогодення, відповідно до КПК України, досудове розслідування кримінальних правопорушень здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків – у формі дізнання. Запровадження інституту дізнання (спрощеного досудового розслідування) є одним з найбільш раціональних кроків на шляху до посилення ефективності (зокрема збільшення коефіцієнта корисної дії одного працівника) функціонування органів досудового розслідування, адже спрощення окремих кримінальних процесуальних процедур, особливостей структурної організації та форм взаємодії не тільки дає змогу суттєво пришвидшити досудове розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень, а й запобігти вчиненню злочинів.

Ключові слова: дізнавач, дізнання, досудове слідство, генеза, становлення, розвиток, кримінальне провадження.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (ст. 3 Конституції України) [1]. В умовах формування України як правової держави, одним з найважливіших питань, що потребує невідкладного вирішення при проведенні судово-правової реформи, є забезпечення ефективності та вдосконалення провадження досудового розслідування в кримінальних провадженнях, яке згідно з чинним законодавством здійснюється в двох формах: дізнання та досудового слідства.

Уявляється, що сутність функції розслідування, яка виконується дізнавачем у кримінальних провадженнях, полягає у виявленні і дослідженні всіх обставин, перевірки версій за

матеріалами слідства щодо суті та характеру вчиненого кримінального проступку, про його мотиви, а також встановленні осіб, які його вчинили. Необхідним елементом функції розслідування є обвинувачення, яке формулюється у таких процесуальних рішеннях дізнавача. З метою всебічного й об'єктивного дослідження проблем, пов'язаних з визначенням процесуальних особливостей функціонування інституту дізнавачів, його місця в системі кримінального процесу, важливо звернутися до передумов його виникнення, визначити етапи розвитку. Тому необхідно зупинитися на історичному аналізі і визначенні його місця у різні періоди формування вітчизняного законодавства та розвитку кримінального судочинства. Однак,

переходячи до безпосереднього аналізу генези нормативно-правового забезпечення функціонування інституту дізнання, слід зауважити, що органами правопорядку в різні історичні періоди могли бути, серед іншого, окремі особи, які здійснювали розгляд учинених протиправних діянь, зокрема кримінальних, та приймали рішення за результатами розглянутих аргументів і відомих обставин.

Досліджуючи історичний розвиток кримінального провадження, В. Т. Маляренко виокремлює наступні періоди його розвитку: становлення кримінальних процесуальних норм у перші століття української державності за часів Київської Русі та в період феодальної роздробленості (XII ст. – середина XIV ст.); кримінальні процесуальні норми, що діяли на українських землях за часів їх перебування у складі Литви, Польщі, Речі Посполитої (XIV ст. – середина XVII ст.); кримінальне процесуальне право в Україні в період визвольної війни 1648–1654 рр. та за часів автономії України у складі Росії (II-га половина XVII ст. – XVIII ст.); кримінальне процесуальне право в Україні під час її перебування у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій; кримінальне судочинство в період відродження і розбудови української державності (1917–1920 рр.); кримінальне процесуальне право в УСРР (УРСР) у радянський період; 7) кримінальний процес України в період побудови правової держави [2, с. 4]. Така періодизація висвітлює розвиток кримінального процесу України загалом, однак не відображає особливості окремих інститутів, в тому числі інституту дізнання.

У свою чергу, залежно від етапу розвитку суспільства та держави історію становлення категорії проступку в кримінально-правовій доктрині М. М. Дмитрук розділяє на такі етапи: з часів Київської Русі до початку XIX ст.; з початку XIX ст. до 1917 р.; з часів радянської кримінально-правової доктрини; з часів незалежної України [3, с. 45]. Загалом відображаючи розвиток кримінального проступку як інституту кримінального права, у такій періодизації, водночас, не враховані процесуальні особливості генези досліджуваного інституту.

Враховуючи вищевикладене, розглянемо історико-правові передумови становлення та розвитку інституту дізнання в Україні.

Перший етап, який варто виокремити – *звичайний (спрощене правосуддя Київської Русі)*. Історія появи такого суб'єкта, як дізнавач, бере свій початок із тих часів, коли почав формуватися

інститут держави. Будь-який уряд потребував довірених людей, які б займалися таємним розшуком на благо держави. Упродовж усього часу, починаючи з часів Римської імперії і становлення Римського права, виникала необхідність у ґрунтовному доведенні вини підозрюваного. Збір фактів у справі, їх систематизація та подання на судовий розгляд – першочергові обов'язки й завдання слідчого. Згодом відбулося становлення юридичної науки та її похідних – кримінального й кримінального процесуального права [4, с. 49].

Зародження інституту дізнання в Україні, точніше окремі його ознаки, можна спостерігати ще в Київській Русі. Хоча навіть за часів общинного устрою з'являються елементи так званого общинного дізнання, коли особу, яка не зізнавалася у проступку, що досліджувався, допитували колеги старійшин або священників. Так, інститут дізнання в кримінально-процесуальному законодавстві України має давню історію [5, с. 32].

За часів «Руської правди» кримінальний процес будувався на засадах змагальності, ініціатором процесу здебільшого виступав потерпілий, на якого і покладався тягар доказування. Інститутів дізнання і досудового слідства в класичному вигляді правова система тих часів ще не знала, хоча певні його елементи мали місце. Наприклад, ще в короткій редакції «Руської правди» йдеться про допити та очні ставки. Окремі риси дізнання вбачаються і в такій формі здобуття доказів, як гоніння по сліду [5, с. 32].

Козацький (XVI–XVII ст.). Організаційні та процесуальні засади функціонування дізнання як інституту права та спрощеної форми досудового розслідування розпочали своє поступове утвердження за часів козацтва та в подальшому трансформувались в інші форми, набуваючи дедалі більше значущості в умовах становлення демократичних цінностей як засад функціонування суспільства [6, с. 556].

У 1649 році приймається Судебник Івана III, відповідно до норм якого, нарівні зі змагальним процесом, що виникав за позовом потерпілого, широко запроваджується розшукова форма процесу з притаманною їй стадією досудового розслідування. Соборне укладення 1649 року для свого часу було фундаментальним законодавчим актом, у якому втілювалися норми існуючих до цього правових актів Московії, здобутки правових систем Візантії та інших держав. У 1731 році за часів царювання Петра I було створено Канцелярію таємних розшукових

справ, яка займалася боротьбою з політичними злочинами. Взагалі в Російській імперії процесуальні повноваження були невід'ємною частиною компетенції регулярної поліції, створеної за Петра I. Повноваження поліції на проведення слідчих дій і дізнання були закріплені в Статуті благочинності, або поліцейському 1782 року, Статуті кримінального судочинства 1864 року, Законі «Про порядок» [5, с. 33; 6, с. 556].

Імперський – перша безпосередня згадка про підрозділи дізнання як про орган, окреслення його завдань та функцій у зв'язку з переходом від розшукової форми кримінального процесу до змішаної, зміцнення ролі правоохоронної системи, розвиток змагальних засад судочинства та гарантій слідчої діяльності й закріпленням їх у Судових Статутах, а також реалізації їх у правозастосовній діяльності (1864–1917 рр.).

Досліджуючи організаційні та процесуальні проблеми вдосконалення діяльності органів дізнання, В. Б. Мазан аналізує позиції окремих дореволюційних учених-процесуалістів, положення Статуту кримінального судочинства 1864 р., законодавство часів Гетьманщини та Директорії. На підставі цього автор зазначає, що дізнання в Україні пройшло еволюцію від діяльності непроцесуального, в основному розшукового характеру, результати якої не мали доказового значення в суді, до однієї із самостійних форм досудового розслідування кримінальних справ [7, с. 26]. Таким чином, автор досліджує ретроспективний розвиток інституту дізнання в кримінальному провадженні, який хоч і перетинається з інститутом кримінальних проступків, проте не тотожний йому.

Судова реформа 1864 року вперше встановила три послідовні стадії слідства: дізнання, попереднє слідство і судове слідство. Дізнання проводилося здебільшого поліцією, попереднє слідство – судовими слідчими, судове слідство – суддями. Характерні риси дізнання по Статутах кримінального судочинства полягали у тому, що воно мало публічний характер; не передбачало участі сторін; було діяльністю не обвинувача, а урядових органів, на які було покладено обов'язок щодо припинення і попередження злочинів; закінчувалося тієї миті, коли справа переходила в стадію попереднього слідства; від розшуку відрізнялося тим, що під час дізнання виконувалися дії, які входили до компетенції слідчого; провадилося у двох випадках: 1) коли поліція застала злочин, який було тільки-но скоєно, і є надія, що по гарячих слідах можна багато чого з'ясувати; 2) коли до прибуття слід-

чого сліди злочину могли зникнути [5, с. 32].

Для досудового провадження того періоду була властива відсутність чіткого законодавчого визначення дізнання і слідства. Не існувало нормативного визначення змісту дізнання, його цілей і призначення; термін «дізнання» використовувався виключно для розмежування за зовнішніми ознаками діяльності поліції від судової діяльності, для розмежування формальних і неформальних дій [8, с. 42]. Дізнання мало позапроцесуальний характер, а його метою було з'ясування злочинного характеру події і встановлення умов для провадження у справі.

При радянському періоді прийнято новий Кримінальний-процесуальний кодекс (КПК) 1922 р., а в подальшому у 1927 р. фактично в ідентичній редакції прийнято новий Кримінальний-процесуальний кодекс, зокрема яким передбачено, щодо до органів дізнання відносяться: органи міліції та карного розшуку, органи Державного Політичного Управління та органи податної, продовольчої, санітарної, технічної, торгової інспекції та інспекції труда у справах, віднесених до їх відання; урядові установи і посадові особи, у справах про проступки, що підлягають дисциплінарному стягненню [9–10].

У 1960 р. було прийнято новий КПК УРСР, який переніс значні зміни з тих пір, але протримався до нашого часу й досі являється фундаментом вітчизняного кримінального процесу. Прийняття 28 грудня 1960 року Верховною Радою УРСР КПК ознаменував початок *перехідного* періоду, основною новелою якого було встановлення самостійності дізнання як форми досудового розслідування дрібних злочинів [11], а також вичерпного переліку суб'єктів, що реалізовували відповідні процеси.

Ключовим став факт прийняття рішення про інституціональне відокремлення підрозділів дізнання. Рішення про створення окремих підрозділів і введення посад штатних працівників було прийнято в наказі МВС СРСР від 05 серпня 1982 року № 254 «Про створення спеціалізованих підрозділів дізнання в органах внутрішніх справ та затвердження Типового положення про них». Крім того, було введено в дію Інструкцію з організації та провадження дізнання в органах внутрішніх справ.

Кримінально-процесуальне законодавство, що регламентує провадження дізнання, яке розроблялося й приймалося в 50-60 роках, починаючи з 1993 р., зазнало суттєвих змін: з'явилися нові органи дізнання (податкова міліція, митні органи та ін.); істотно змінилася

й процедура провадження дізнання, зокрема: дізнання у справах про тяжкі злочини; дізнання у справах про злочини, які не є тяжкими. Відповідно до Закону України № 3351-XII (3351-12) від 30.06.1993 «Про внесення в деякі законодавчі акти України змін та доповнень по вдосконаленню попереднього розслідування» було внесено зміни до КПК України 1960 року, зокрема ч. 3 ст. 103 КПК України 1960 року була виключена. Вказаний закон визначав дізнання як процесуальну діяльність, яка проводилася лише на початковому етапі досудового розслідування суб'єктами, передбаченими у ст. 101 КПК України 1960 р. У Кодексі зазначалося, що на органи дізнання покладається вживання необхідних оперативно-розшукових заходів із метою виявлення ознак злочину й осіб, які його вчинили [12, с. 81]. Дізнання проводилося впродовж 10 днів, після чого кримінальне провадження передавалося до слідчого підрозділу, який розпочинав досудове слідство. Зазначеним законом не передбачалося дізнання, що проводилося з винесенням кінцевого рішення для стадії досудового розслідування. Проведення дізнання за КПК України 1960 р. після змін, закінчувалося складанням постанови про передання справи слідчому, яка затверджувалася прокурором [5, с. 35].

На території незалежної України однією зі спеціальних нормативних підстав функціонування підрозділів дізнання як цілісної інституційної структури, що забезпечувала дізнання в справах про кримінальні правопорушення (а іноді й попереднє слідство за тяжкими злочинами), був наказ МВС України від 29 грудня 1995 року № 880 «Про невідкладні заходи щодо вдосконалення структури і організації діяльності штатних підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України» [13], а також наказу МВС України від 02 вересня 2008 року № 422 «Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України» (на заміну наказу МВС України від 26 жовтня 2006 року № 1066 «Про нормативне забезпечення вдосконалення діяльності штатних підрозділів дізнання МВС України»), яким було затверджено також Положення про підрозділи дізнання в органах внутрішніх справ України [14]. Вказаний нормативно-правовий акт визначав організаційні засади функціонування підрозділів дізнання органів внутрішніх справ, регулював засади організаційно-штатної структури, кадрової політики, окремих особливостей несення служби дізнавачами, оскільки останні,

як і сьогодні, одночасно мали права й обов'язки міліціонерів (поліцейських).

На цьому етапі розпочався сучасний розвиток інституту дізнання шляхом Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008 [15], в якій передбачено реформування кримінального, адміністративного та кримінального процесуального законодавства. шляхом поділу кримінальних правопорушень на злочини та кримінальні проступки. Відповідно до Концепції до кримінальних (підсудних) проступків віднесено: 1) окремі діяння, що за чинним КК України відносяться до злочинів невеликої тяжкості, які відповідно до політики гуманізації кримінального законодавства визначатимуться законодавцем такими, що не мають значного ступеня суспільної небезпеки; 2) передбачені чинним Кодексом України про адміністративні правопорушення діяння, які мають судову юрисдикцію і не є управлінськими (адміністративними) за своєю суттю (дрібне хуліганство, дрібне викрадення чужого майна тощо). У зазначеній Концепції також вказано, що кримінальні проступки мають бути об'єднані в новий Кодекс України про кримінальні проступки [15].

Сучасний. Прийняття чинного КПК України, який передбачив таку форму досудового розслідування, як дізнання, проте з урахуванням застосування трансформованого європейського підходу. Особливості досудового розслідування кримінальних проступків регламентуються окремою главою 25 КПК України та містять норми щодо загальних положень досудового розслідування кримінальних проступків, застосування запобіжних заходів, проведення слідчих (розшукових) дій, а також закінчення досудового розслідування кримінальних проступків. Принциповим слід вважати положення про те, що розслідування кримінальних проступків (дізнання) здійснюється згідно із загальними правилами досудового розслідування, з урахуванням положень даної глави. Ці положення відносилися до несуттєвих моментів пов'язаних з запобіжними заходами (не допускався домашній арешт, застава та тримання під вартою) (ст. 299), заборонаю проводити НСРД (ст. 300) та особливостями закінчення дізнання (ст. 301). Таким чином, саме у КПК України фактично закріплений інститут кримінальних проступків у чинному законодавстві [16].

У цей період такий нормативно-правовий акт фактично визначив загальні засади функціонування підрозділів дізнання як форми спрощеного

досудового розслідування, проте фрагментарні норми щодо основних елементів відповідного механізму в Кодексі були відсутні, як були відсутні й положення щодо змісту та кількості кримінальних проступків у КК України.

Кримінальний проступок є одним із видів кримінального правопорушення, діяння (дія чи бездіяльність), передбачене Кримінальним кодексом України, за вчинення якого призначається основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі. З метою ефективного функціонування інституту дізнання, до кримінального процесуального законодавства України були внесені зміни та доповнення, що стосуються процедури кримінального провадження щодо кримінальних проступків. Так, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (2018) [17], в Україні з 1 липня 2020 року запроваджено інститут кримінальних проступків. У зв'язку з цим, в умовах сьогодення, відповідно до КПК України, досудове розслідування кримінальних правопорушень здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків – у формі дізнання. Необхідність запровадження спрощеної процедури, зазначає Б. Задорожний, обґрунтовується великою кількістю легких правопорушень, що призводить до перевантаженості правоохоронців, унаслідок чого затягується розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів [18].

Варто зауважити, що у процесі проведення дізнання недооцінюється складність розслідування в умовах очевидності, недотримуються загальні правила досудового розслідування та процесуальний порядок передбачений главою 25 КПК України. На додачу, всебічному, повному і неупередженому дослідженню обставин кримінального провадження перешкоджають прогалини та колізії законодавства, проблеми процесуального порядку доказування, що призводить до зниження активності дізнавачів, неналежному збиранні доказів і проведенні слідчих (розшукових) дій, допускаються процесуальні помилки й приймаються необґрунтовані рішення. І хоча кількість кримінальних правопорушень, які тепер розслідуються за прискореною процедурою у формі дізнання, є суттєвою, що дозволяє помітно розвантажити слідчі підрозділи поліції, варто наголосити, що

менша половина матеріалів кримінального провадження щодо кримінальних проступків з обвинувальним актом направляються до суду.

На сьогодні, діюча в Україні система дізнання уособлює собою не повний цикл спрощення процесу притягнення до кримінальної відповідальності осіб, оскільки дізнавач уповноважений провести всі необхідні процесуальні дії у межах компетенції та передати провадження до суду, тим самим виявляючи та запобігаючи вчиненню нових кримінальних правопорушень. Тобто фактично виконуючи завдання визначені ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» [19].

Таким чином, виокремлені й проаналізовані головні етапи розвитку інституту дізнання з часів Київської Русі і донині дозволили засвідчити спробу диференціації кримінального провадження з початку функціонування кримінальної процесуальної форми, й обумовлювалися окремими завданнями на різних етапах розвитку кримінального процесуального законодавства. Звернення до витоків вітчизняного інституту дізнання свідчить, що на території України була низка нормативно-правових актів, які не тільки визначали певну специфіку спрощеного провадження та розслідування, а й диференціювали кримінальні протиправні діяння.

Розвиток інституту дізнання відбувався у національному законодавстві поступово, однак найбільшого піднесення зазнав під час судової реформи 60-х рр. XIX ст. та кримінальних процесуальних реформ з прийняттям КПК України 1960 та 2012 рр.

Таким чином, на підставі вищевикладеного, варто виокремити такі періоди розвитку інституту дізнання у кримінальному процесі України, зокрема: I) *звичаєвий* – рецепція римського та церковного права на території Київської Русі, утвердження правоохоронних органів і спрощеного правосуддя (XI ст. – II пол. XV ст.); II) *козацький* – розвиток спрощеного провадження у рамках розшукової форми кримінального судочинства (польське, литовське, російське законодавство) (1529 р. – II пол. XVII ст.); III) *імперський* – нормативно-правове закріплення підрозділів дізнавачів та їх кримінальні процесуальні задачі й функції (1864–1917 рр.); IV) *радянський* – ліквідація інституту дізнання як незалежної форми досудового слідства (1917–1960 рр.); V) *перехідний* (1960–2012 рр.) – відновлення інституту дізнавачів у кримінально-процесуальному законодавстві, його нормативно-правова регламентація; наділення

самостійними процесуальними функціями та повноваженнями; VI) *сучасний* (2012 р. – по т.ч.) – трансформація форм досудового розслідування, запровадження інституту дізнання у кримінальному процесі шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (2018 р). Тому, в умовах сьогодення, відповідно до КПК України, досудове розслідування кримінальних правопорушень здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків – у формі дізнання.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Маляренко В. Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2005. 512 с.
3. Дмитрук М. М. Кримінальний проступок: правова природа та ознаки: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2014. 224 с.
4. Лисецький О. О. Слідчий як суб'єкт кримінального провадження: дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2018. 230 с.
5. Мельник А. В. Розвиток інституту дізнання в Україні. *Держава та регіони*. 2021. № 1 (71). С. 32–36.
6. Сорока С. О., Римарчук Г. С. Кримінальний процес в Україні: історія та сучасність. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2016. № 850. С. 553–562.
7. Кримінальний процес: підручник / [О.В. Капліна, О. Г. Шило, В. М. Трофименко та ін.] ; за заг. ред. О. В. Капліної, О. Г. Шило. Харків : Право, 2018. 584 с.
8. Погорецький М. А. Кримінально-процесуальні правовідносини: структура і система: монографія. Харків : Арсіс ЛТД, 2002. С. 40-58.
9. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР від 13 вересня 1922 р., затверджений ВУ ЦВК. Боротьба зі злочинністю в УРСР : авторські нариси та збірник документів професора П. П. Михайленко. – К., 1966. Т. 1 1917–1925 рр. 831 с.
10. Кримінально-процесуальний кодекс УРСР від 20 липня 1927 р., затверджений ВУ ЦВК (введений в дію з 15 вересня 1927 р.). Боротьба зі злочинністю в УРСР : авторські нариси та збірник документів професора П. П. Михайленко. К., 1967. Т. 2 : 1926–1967 рр. 929 с.
11. Кримінальний кодекс України : затв. Законом УРСР від 28.12.1960 р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-05>
12. Вапнярчук В. В. Процесуальне становище особи, яка проводить дізнання : дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2000. 199 с.
13. Про невідкладні заходи щодо вдосконалення структури і організації діяльності штатних підрозділів дізнання ОВС України : наказ МВС України від 29 груд. 1995 р. № 880
14. Про вдосконалення діяльності підрозділів дізнання органів внутрішніх справ України : наказ МВС України від 2 верес. 2008 р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0422320-08#Text>
15. Концепція реформування кримінальної юстиції України, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 311/2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311/2008>
16. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22 листоп. 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>
18. Задорожний Б. Кримінальні проступки: швидке розслідування без реального захисту. Законодавча влада. *Закон і бізнес*. В.,–43 (1445) 02.11–08.11.2019. URL: https://zib.com.ua/ua/139881-kriminalni_prostupki_shvidke_rozsliduvannyaabez_realnogo_zah.html
19. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

Matviichuk V. O. Genesis of the institute of study in Ukraine

The article emphasizes that at the current stage, requirements for the quality of investigation of criminal offenses by pre-trial investigation bodies have significantly increased. The development of the institution of inquiry took place in the national legislation gradually, and in different historical periods of the development of the legislation, the institution of inquiry meant a diverse activity in its essence - from establishing signs of a crime to a form of investigation. The author singles out the following periods of the development of the institution of inquiry in the criminal process of Ukraine, in particular: customary - the reception of Roman and church law on the territory of Kyivan Rus, the establishment of law enforcement agencies and simplified justice (XI century - II half of XV century);

Cossack - the development of simplified proceedings within the investigative form of criminal justice (Polish, Lithuanian, Russian legislation) (1529 - 2nd half of the 17th century); imperial - normative and legal consolidation of units of investigators and their criminal procedural tasks and functions (1864–1917); Soviet - liquidation of the institution of inquiry as an independent form of pre-trial investigation (1917–1960); transitional (1960–2012) – restoration of the institute of inquirers in criminal procedural legislation, its normative and legal regulation; conferring independent procedural functions and powers; modern (2012 - including) - transformation of the forms of pre-trial investigation, introduction of the institution of inquiry in the criminal process through the adoption of the Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Simplifying the Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses” (2018). Therefore, in today’s conditions, in accordance with the Criminal Code of Ukraine, pre-trial investigation of criminal offenses is carried out in the form of a pre-trial investigation, and criminal misdemeanors - in the form of inquiry. The introduction of the institute of inquiry (simplified pre-trial investigation) is one of the most rational steps on the way to increasing the efficiency (in particular, increasing the efficiency of one employee) of the functioning of pre-trial investigation bodies, because the simplification of certain criminal procedural procedures, features of the structural organization and forms of interaction not only enables significantly speed up the pre-trial investigation of this category of criminal offenses, as well as prevent the commission of crimes.

Key words: *investigator, investigation, pre-trial investigation, genesis, formation, development, criminal proceedings.*